

**EGZAMIN MATURALNY
OD ROKU SZKOLNEGO 2014/2015**

**JĘZYK ŁACIŃSKI I KULTURA
ANTYCZNA
POZIOM ROZSZERZONY**

**ROZWIĄZANIA ZADAŃ I SCHEMATY PUNKTOWANIA
dla osób niewidomych (A6)**

GRUDZIEŃ 2013

Zadanie 1. (0–30)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Tworzenie wypowiedzi – przekład na język polski i komentowanie tekstu oryginalnego. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 2.1. dokonuje samodzielnego przekładu na język polski łacińskiego tekstu, korzystając ze słownika łacińsko-polskiego, oddaje w przekładzie ogólny charakter i funkcję tłumaczonego tekstu; znajduje właściwe polskie odpowiedniki leksykalne dla łacińskich wyrazów i struktur; stosuje poprawne techniki przekładu; redaguje przekład spójny i poprawny stylistycznie; 2.3. wykorzystuje posiadaną wiedzę z zakresu kultury antycznej do sporządzenia przekładu [...]. 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe [...]; 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] życia politycznego Rzymu [...].

Przykładowe rozwiązanie

Senat za mój powrót poświęcił ołtarz Fortuny Szczęśliwego Powrotu, na którym rozkazał pontyfikom (kapłanom) i dziewicom westalkom co roku składać ofiarę w (tym) dniu, w którym wróciłem do Miasta z Syrii. Na podstawie uchwały senatu część pretorów i trybunów plebejskich wraz z konsulem Kwintusem Lukrecjuszem w tym samym czasie wyszła mi naprzeciw do Kampanii; oprócz mnie zaszczyt ten nikomu do tej pory nie został przyznany. Gdy wróciłem do Rzymu z Hiszpanii i Galii, pomyślnie zakończywszy sprawy w tych prowincjach, senat w podzięcie za mój powrót rozkazał poświęcić na Polu Marsowym ołtarz Pokoju Augustowego. Wolą naszych przodków było, by drzwi świątyni Janusa Kwirynusa pozostawały zamknięte, gdy zwycięstwa zapewnią pokój na ziemi i morzu w całym państwie rzymskim; a choć przekazuje się, że od założenia Miasta do moich narodzin miało to miejsce tylko dwa razy, za mego pryncypatu senat trzykrotnie uznał za konieczne drzwi te zatrzaskać.

Zasady przyznawania punktów

	Zdanie	Elementy podlegające ocenie	Punktacja	
			częst- kowa	maksy- malna
1.	Aram Fortunae Reducis [...] pro reditu meo senatus consacravit,	zdanie nadrzędne wyrażenie przyimkowe	0-1-2	5
	in qua pontifices et virgines Vestales anniversarium sacrificium facere iussit,	zdanie podrzędne zawierające accusativus cum infinitivo	0-1-2	
	quo die [...] in Urbem ex Syria redii [...].	zdanie podrzędne	0-1	
2.	Senatus consulto eodem tempore pars praetorum et tribunorum plebis cum consule Q. Lucretio	ablative jako okoliczniki grupa podmiotu wyrażenia przyimkowe	0-1-2-3	6
	obviam mihi missa est in Campaniam,	zdanie nadrzędne	0-1	
	qui honor ad hoc tempus nemini praeter me est decretus.	zdanie podrzędne wyrażenia przyimkowe	0-1-2	
3.	Cum ex Hispania Galliaque, rebus in his provinciis prospere gestis, Romam redii, [...].	zdanie podrzędne składnia nazw miast ablatus absolutus	0-1-2-3	6
	aram Pacis Augustae senatus pro reditu meo consecrari iussit ad campum Martium [...].	zdanie nadrzędne accusativus cum infinitivo wyrażenia przyimkowe	0-1-2-3	
4.	Ianum Quirinum, quem clausum esse maiores nostri voluerunt,	zdanie podrzędne zawierające accusativus cum infinitivo	0-1-2	12
	cum per totum imperium populi Romani terra marique esset parta victoriis pax,	zdanie podrzędne wyrażenie przyimkowe ablatus jako okolicznik	0-1-2-3	
	cum prius, quam nascerer,	zdanie podrzędne	0-1	
	a condita Urbe bis omnino clausum fuisse prodatur memoriae,	zdanie podrzędne wyrażenie przyimkowe accusativus cum infinitivo	0-1-2-3	
	ter me principe senatus claudendum esse censuit.	ablatus absolutus accusativus cum infinitivo coniugatio periphrastica passiva	0-1-2-3	
5.	Poprawność językowa i stylistyczna całego przekładu (punkt jest przyznawany za poprawny przekład całego tekstu).		0-1	1
			Razem	30

Za przekład każdego zdania może być przyznany 1 punkt, gdy zdający nie otrzymał punktów za przekład poszczególnych części zdania, ale zrozumiał jego treść.

Zadanie 2. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących życia politycznego Rzymu [...]. 3.1. dokonuje selekcji wiadomości i wykorzystuje je do wykonania zadań.

Rozwiązanie

C. (Narrator „Res gestae divi Augusti” był cesarzem dynastii julijsko-klaudyjskiej.)

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 3. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] mitów antycznych. 3.1. dokonuje selekcji wiadomości i wykorzystuje je do wykonania zadań.
--	---

Rozwiązanie

B. (Janus był w Rzymie czczony jako bóg wszelkiego początku.)

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 4. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących mitów antycznych [...]. 3.1. dokonuje selekcji wiadomości i wykorzystuje je do wykonania zadań.
--	---

Rozwiązanie

A. (Greckim odpowiednikiem rzymskiej Fortuny była Tyche.)

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 5. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie [...]. 3.1. dokonuje selekcji wiadomości i wykorzystuje je do wykonania zadań.
--	--

Rozwiązanie

Skrót „a.U.c.” – *ab Urbe condita* – znaczy „od założenia Miasta” („od założenia Rzymu”).

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 6. (0–1)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji. III. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	Zdający: 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie [...] dotyczących [...] wybranych zagadnień z życia codziennego [...] Rzymian. 3.1. dokonuje selekcji wiadomości i wykorzystuje je do wykonania zadań.
--	--

Rozwiązanie

3. falsum

Schemat punktowania

1 pkt – za poprawną odpowiedź

0 pkt – za błędną odpowiedź lub brak odpowiedzi

Zadanie 7. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne ([...] infinitivus, [...] participia [...]) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: [...] accusativus cum infinitivo, [...] coniugatio periphrastica [...] passiva, ablativus absolutus [...].
---	--

Rozwiązanie

1. accusativus cum infinitivo (a.c.i.)

2. ablativus absolutus

3. coniugatio periphrastica passiva

Schemat punktowania

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 8. (0–4)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1.1. Zdający rozpoznaje formy morfologiczne ([...] stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w [...] koniunktywie) oraz ich funkcje semantyczne i zastosowanie składniowe.
---	---

Rozwiązanie

- Zdanie 1. (C.) optativus
- Zdanie 2. (D.) hortativus
- Zdanie 3. (A.) iussivus
- Zdanie 4. (B.) prohibitivus

Schemat punktowania

- 4 pkt – za cztery poprawne odpowiedzi
- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 9. (0–3)

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	Zdający: 1.1. rozpoznaje formy morfologiczne [...]; stronę czynną i bierną czasowników we wszystkich czasach w indyktywie i koniunktywie [...]; 1.2. identyfikuje charakterystyczne dla łaciny konstrukcje składniowe: szyk zdania, struktura składniowa zdania w stronie czynnej i biernej; [...] consecutio temporum; zdania podrzędne z indyktywem i koniunktywem.
---	---

Rozwiązanie

- 1. C. claudatur
- 2. A. faciant
- 3. D. claudatur

Schemat punktowania

- 3 pkt – za trzy poprawne odpowiedzi
- 2 pkt – za dwie poprawne odpowiedzi
- 1 pkt – za jedną poprawną odpowiedź
- 0 pkt – za błędne odpowiedzi lub brak odpowiedzi

Zadanie 10. (0–15)

Wyjaśnij, co łączy ideę tzw. Pokoju Augustowego (zwanego także Pax Romana) z wartościami leżącymi u podstaw kultury europejskiej. W swojej pracy uwzględnij załączone materiały źródłowe.

<p>III. Analiza i interpretacja tekstów kultury. II. Tworzenie wypowiedzi [...]. I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.</p>	<p>Zdający: 3.3. integruje wiedzę z różnych dziedzin do wyrażania i uzasadniania swojego punktu widzenia ([...] zjawiska społeczne i polityczne, [...], wydarzenia z dziedziny kultury); 3.1. dostrzega antyczne źródła konkretnych zjawisk naszej cywilizacji i kultury – samodzielnie analizuje i syntetyzuje treści zawarte w tekstach klasycznych w oryginale i przekładzie; interpretuje fakty i zdarzenia historyczne, selekcjonuje wiadomości i je wykorzystuje do wykonania postawionych zadań. 2.2. tworzy wypowiedzi z wykorzystaniem popularnych terminów [...] z różnych dziedzin, np. literatury, historii sztuki [...]. 1.5. wykorzystuje wiedzę o antyku do odczytywania sensu tekstów oryginalnych i w przekładzie dotyczących [...] sztuki [...], życia politycznego (ustrój [...] Rzymu) [...], literatury rzymskiej ([...] literatura augustowska [...]), wybranych zagadnień z życia codziennego [...] Rzymian [...]; 1.7. wskazuje najważniejsze osiągnięcia kultury antycznej – [...] postawy obywatelskie.</p>
--	---

Dokonując oceny wypowiedzi pisemnej, egzaminator stosuje skalę.

Kryterium		Punktacja	
		częstkowa	maksymalna
I. Znajomość kultury antycznej	Wszechstronny i trafny opis zagadnienia (np. cechy charakterystyczne, wpływy, powiązania, zjawiska, przedstawiciele, fakty, zjawiska, daty). Bardzo dobra znajomość problemu. Brak błędów merytorycznych.	6–5	6
	Poprawny opis i dobra znajomość zagadnienia. Drobne usterki merytoryczne.	4–3	
	Pobieżna znajomość zagadnienia, nieliczne błędy merytoryczne.	2–1	
	Brak znajomości zagadnienia; brak odwołań do kultury antycznej, istotne błędy merytoryczne.	0	
II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem	Pełna i trafna analiza i interpretacja zagadnienia, jasne wyrażenie własnego stanowiska.	6–5	6
	Poprawna analiza zagadnienia; nieliczne błędy w interpretacji, niewyrażenie własnego stanowiska.	4–3	
	Pobieżna analiza zagadnienia; błędy w interpretacji.	2–1	
	Niewłaściwa analiza i interpretacja zagadnienia lub ich brak.	0	
III. Terminy, wyrażenia	Poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej.	2	2
	Rzadkie, ale poprawne zastosowanie terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; nieliczne błędy w pisowni.	1	
	Brak terminologii i wyrażeń z zakresu kultury antycznej; błędne ich zastosowanie; błędy w pisowni.	0	
IV. Język i styl	Język komunikatywny, na ogół poprawna składnia i frazeologia, zgodna z normą fleksja i ortografia.	1	1
	Język niekomunikatywny, niezgodna z normą składnia, liczne błędy ortograficzne.	0	
Razem 15 punktów			

Przykładowe rozwiązanie

Europa zażywa właśnie dobrodziejstw pokoju, a wszelkie działania podejmowane na jego rzecz na całym świecie dowodzą, że idea ta jest ważna, cenna i warta wielkich wyrzeczeń. Nie jest ona jednak wynalazkiem naszych czasów. Nie została stworzona wskutek doświadczeń wojen i systemów XX w. Ci, którzy szukają jej genezy, z pewnością muszą się cofnąć do starożytności, bo właśnie wtedy, w antycznym Rzymie, po pięćdziesięciu latach wojen domowych, princeps Oktawian August ogłosił nastanie pokoju (Pax Augusta, Pax Romana). Można sięgnąć jeszcze głębiej i przypomnieć stary rzymski mit o złotym wieku, o czasach Saturna, który cieszył się wielką popularnością w czasach Augusta.

Jakie jednak wartości leżą u podstaw Pokoju Augustowego? Na to pytanie łatwo odpowiedzieć, ponieważ poeci złotego wieku literatury rzymskiej podchwycili ten motyw, ten mit, to marzenie o pokoju, wyrażając przekonanie, że czasy pryncypatu Augusta pozwolą obywatelom cieszyć się trwałym pokojem. Horacy w „Pieśni na Stulecie” (*Carmen Saeculare*) zapowiada powrót Wierności (*Fides*), Pokoju (*Pax*), Honoru (*Honos*) i Cnoty (*Virtus*). W czasie wojen domowych – wzgardzone przez Rzymian i ogarnięte strachem – opuściły państwo. August jednak przywrócił porządek, wrota świątyni Janusa zostały zamknięte, a na Polu Marsowym wzniesiono Ołtarz Pokoju (*Ara Pacis*) i w rocznicę powrotu princepsa po zakończeniu wojen w Hiszpanii corocznie składano tam ofiary, jak August zapisał w „*Res gestae*”, spisie swoich dokonań.

Jedną z płaskorzeźb zdobiących ów ołtarz przedstawia personifikację Italii pielęgnującą na kolanach dwóch chłopców. Obok niej artysta umieścił symbole płodności żyznej ziemi włoskiej: rośliny, owoce i zwierzęta, i w ten sposób przedstawił Italię zażywającą dobrodziejstw pokoju, któremu towarzyszy obfitość. O tym samym pisze Horacy w „*Carmen Saeculare*”, gdy mówi o obfitości jawiącej się „pełnym rogiem”. Pokój jest zatem gwarantem szczęścia i dostatku.

Zanim jednak August zdołał zaprowadzić pokój, a osiągnięcie to wydaje się imponujące nawet dzisiaj, musiał sprawić, by ustały wojny, zwłaszcza domowe. Senat rzymski godnie go za to uhonorował. Sam princeps wie, jak wielkie to osiągnięcie; szczyści się, że za jego pryncypatu senat trzy razy kazał zamknąć świątynię Janusa, co wcześniej, przed jego narodzinami, zdarzyło się tylko dwa razy od założenia Miasta. Zamykanie świątyni Janusa ma wartość symboliczną: wraz z nim zatrząskują się wrota Wojny, a bitewny Szal „krwawą paszczą wrzaśnie”. Tak opisuje ten obraz w jednym z fragmentów „*Eneidy*” Wergiliusz, poeta złotego wieku poezji łacińskiej. Teraz – pisze następnie poeta – nadchodzą czasy Westy – bogini ogniska domowego, Wierności, Kwirynusa (opiekuna rolnictwa lub też opiekuna ładu w państwie, „*Marsa spokojnego*”; nie znamy dokładnie kompetencji tego boga). Wszystkie te bóstwa – ponieważ nadchodzą czasy pokoju – „będą głosić prawa”. Tak samo postąpił August. Po zakończeniu wojen ogłosił pokój w polityce zewnętrznej (*Pax Augusta*) i przystąpił do czynów pokojowych.

Wergiliusz udziela Augustowi kilku rad; wskazówkami tymi mogą kierować się także jego następcy: „Ty, Rzymianinie, pamiętaj: masz władnie rządzić ludami. Te są twoje kunszty: masz pokojowi nadać prawo, szczerzyć poddanych, wojnę poskramiać zuchwałych”. Pokojem zatem rządzi prawo i praworządność, czego August – jak wiemy – na nowo nauczył Rzymian, zaś gwarantem pokoju stała się ich władza, łaskawość (*clementia*) władców względem poddanych i bezkompromisowość wobec zuchwałych wrogów. Wprowadzie popularnym – jak już wspomniano – toposem czasów Augusta stał się mit złotego wieku, to jednak lata jego rządów nie przywróciły władztwa Saturna, bowiem pierwsze pokolenie ludzi nie znało ani sądów, ani kar, ani przemocy, ani wojny. Złoty wiek pozostał marzeniem.

Jesteśmy jednak doskonalsi od Rzymian. Naśladujemy ich, realizując, kiedy to tylko możliwe, marzenie o trwałym pokoju. O ile oni starali się utrzymać pokój na terenie *Imperium Romanum*, my włączamy się w działania mające zupełnie inną skalę; leży nam na sercu pokój na całym świecie. A jednak nikt inny, tylko Rzymianie, zaszczerpili naszej kulturze, etyce i moralności przekonanie, że pokój – ich pokój, rzymski, Augustowy – to idea cenna i uniwersalna.

Poziom wykonania zadania

I. Znajomość kultury antycznej

Praca jest zgodna z tematem. Opis zagadnienia jest wszechstronny, czego dowodem jest bardzo dobra znajomość faktów dotyczących dziejów Rzymu w epoce Augusta i literatury tego okresu, a także znanych mitów i toposów literackich (mit złotego wieku).

(Przyznano 6 punktów.)

II. Trafność przytaczanych przykładów i umiejętność ich omówienia w związku z tematem
W pracy dokonano pełnej analizy i interpretacji zagadnienia, trafnie dobierając przykłady i umiejętnie je omawiając. Wskazano, jakie wartości leżały u podstaw Pokoju rzymskiego (wiara, cnota, rzetelność, cześć, pobożność, honor; princeps – surowy, ale łaskawy – strzeże prawa i rzymskich cnót, będzie dążył do pokoju, aż nastanie porządek złotego wieku/czasów Saturna). Wyjaśniono, na czym polega trwałość i uniwersalność tej idei (August szczyci się tym, że zaprowadził pokój w państwie; idea ta zakorzeniła się na trwałe w kulturze europejskiej, kulturze Zachodu).

(Przyznano 6 punktów.)

III. Terminy i wyrażenia

Łacińskie terminy, nazwy własne i wyrażenia z zakresu kultury antycznej, a zwłaszcza historii, literatury, życia codziennego, zastosowano poprawnie (np. *virtus*, *fides*, *pietas*, *clementia*, *honor*, *Pax Romana*, *princeps* etc.). Użycie w pracy licznych terminów z zakresu kultury rzymskiego antyku dowodzi bardzo dobrej znajomości omawianego problemu.

(Przyznano 2 punkty.)

IV. Język i styl

Praca napisana jest językiem komunikatywnym.

(Przyznano 1 punkt.)

Za wypracowanie przyznano łącznie 15 punktów.